

LEIDYBOS TYRIMŲ KONFERENCIJA FLORENCIJOJE

Elena Macevičiūtė | Vilniaus universiteto Knygotyros ir
dokumentotyros institutas
Universiteto g. 3, LT-01513, Vilnius, Lietuva
El. paštas: elena.maceviciute@gmail.com

Tarptautinė knygos ir leidybos tyrimų konferencija „Knyga ir jos skaitmeninių transformacijų studijos“ (The book and the study of its digital transformation: Publishing studies conference. Villa Finaly, Florence, Italy, 23, and 24 May 2014) vyko romantiškoje florentietiškos vilos atmosferoje Florencijos miesto pakraštyje. Kaip tik šią vilą nuomoja garsus Sorbonos Paryžiaus miesto universitetas, vienas iš konferencijos organizatorių. Kiti du konferencijos organizatoriai – tai Oksfordo Brukso ir Liublijanos universitetai. Jie subūrė maždaug keturiasdešimt knygos ir leidybos tyrinėtojų aptarti svarbiausių šiuolaikinių leidybos tyrimų problemų. Kartu su kolegomis iš Vokietijos jie kėlė tik prieš prasidedant konferencijai toje pat viloje uždarę leidybos studijų vasaros mokyklą, kurioje dalyvavo studentai iš įvairių Europos šalių. Dalis šios mokyklos dalyvių pasiliko skaityti ir klausyti konferencijos pranešimų.

Dauguma konferencijos pranešėjų buvo iš Europos, bet keli atvyko net iš Pietų Afrikos. Nors knyga – senas ir tradicinis humanitarinių tyrimų objektas, dauguma dalyvių mažai kalbėjo apie istoriją, daugiausia buvo diskutuojama apie knygos ateitį ir dabartinę audringą knygų gamybos ir platinimo situaciją. Daugiausia konferencijoje buvo leidybos tyrinėtojų, tačiau pristatyti ir skaitymo bei bibliotekų tyrimai. Daug dėmesio dalyviai skyrė skaitmeninės knygos reiškiniui ir tradicinio knygos sektoriaus kaitai. Alexis Weedon (Bredfordšyro universitetas) aptarė dramatišką skaitmeninės knygos poveikį knygos gamybai ir nubrėžė tolesnes išplėtotų skaitmeninių knygų raidos galimybes. Claudio Pires Franco (Bredfordšyro universitetas) toliau nagrinėjo Alexio pradėtą temą ir aptarė skaitmeninės knygos tipologiją, brėždamas tęstinę ašį nuo tradicinės knygos iki naratyvinių žaidimų. Laura Dietz (Anglijos Raskino universitetas) tyrinėjo knygų naudotojų jausmus ir patirtis skaitant spausdintines ir skaitmenines knygas. Jos pranešimas buvo grįstas išsamiu empiriniu tyrimu. Stevie Marsden (Sterlingo universitetas) kalbėjo apie knygų premijas teikiančių organizacijų patirtį dirbant su spausdintinėmis ir skaitmeninėmis knygomis bei jų vertintojais. Atrodo, kad knygų vertintojus veikia knygos fizinės apimtys ir broožai ir jie linkę spausdintinėms knygoms priskirti kul-

tūrinę vertę, kurios nemato skaitmeninėse knygoje. Louisas Wiart'as (Sorbonos Paryžiaus miesto universitetas) pristatė tyrimą, skirtą skaitytojų komunikacijai apie knygas internete ir socialinio skaitymo reiškinį Prancūzijoje. Šių eilučių autorė perskaitė pranešimą apie skaitmeninės knygos poveikį negausios kalbos kultūrai ir pirmuosius empirinius duomenis, surinktus Švedijoje ir Lietuvoje. Frania Hall (Londono komunikacijos koledžas) leidybos studijas nagrinėjo platesniame kūrybinių industrijų kontekste, domėjosi jų struktūra bei skaitmeninių technologijų poveikiu jų susiliejimui.

Spausdintinės knygos taip pat sulaukė nemažai dėmesio, nors tik nedaugeliui pranešėjų pavyko visiškai išvengti skaitmeninių aspektų. Mary Ann Kernan (Londono Sičio universitetas) pristatė nuostabią Ardeno Šekspyro akademinį leidimų serijų istoriją nuo pirmosios Methueno serijos iki šių dienų skaitmeninių leidimų. Melanie Radarshan-Bold (Lafboro universitetas) kalbėjo apie Didžiosios Britanijos Midlendo regiono leidėjų veiklos tyrimą, o Danielis Boswellas (Anglijos Raskino universitetas) nupiešė neramią Katalonijos leidybos istoriją, kuri tarpais priminė ne mažiau dramatišką lietuviškos leidybos raidą.

Iainas Stevensonas (Londono universitetinis koledžas) pasakojo ir net demonstravo mielus dvidešimtojo amžiaus pradžios knygos dovanų čekius (*book tokens*). Nickas Canty (Londono universitetinis koledžas) išsamiai ir įtikinamai atskleidė biblioterapijos galimybes ir aspektus. Tai priminė mano jaunystės susižavėjimą nuostabių vaistų nuo visų negalavimų – knyga. Heiko Hartmannas (HTWK, Leipzigas) gilinosi į leidėjų galimybes padidinti konkurencingumą išnaudojant tas knygų funkcijas, kurių negalima atgaminti skaitmeninėse erdvėse, kaip antai estetinių knygų teikiamą pasitenkinimą. Rachel Noorda (Sterlingo universitetas) dėmesį sutelkė į knygos kaip suvenyro funkciją, kuria pasinaudoja turizmo ir paveldo verslai. Jos pranešime buvo aptarti ne tik leidybos, bet ir stereotipų bei simbolių įtvirtinimo reiškiniai. Puikus Anke's Vogel ir Corinnos Norrick-Ruhl (Mainco knygų tyrimų institutas) pranešimas susiejo spaustuvių ir leidyklų darbą su jų poveikiu aplinkai. Jos pristatė bendras žinias apie darnią leidybos plėtrą ir apie aplinkosauga besirūpinančių vaikų knygų leidėjų veiklą Vokietijoje.

Kadangi konferencijoje susirinko ir leidybos kursų dėstytojų, tai nenuostabu, kad gana nemažai buvo kalbama apie studijavimo ir dėstyto problemą. Jau pačioje pirmoje sesijoje Rose Leighton (Amsterdamo aukštoji mokykla) iškėlė mintį apie leidybos studijų skaitmeninių ir kitokių priemonių bei šaltinių talpyklą, kurią galėtų naudoti visi knygotyros ir leidybos dalykų dėstytojai. Du įdomius pranešimus pristatė Liamas Borgstromas ir Elisabeth le Roux (Pretorijos universitetas). Pirmasis kalbėjo apie skaitmeninės leidybos dėstymą taikant architektūros metaforą. Antroji atskleidė leidybos studijų programos sukūrimo Pretorijos

universitete kontekstą ir istoriją. Aušra Navickienė (Vilniaus universitetas) pristatė Lietuvos leidybos studijų sistemą, jos susiformavimo aplinkybes, šiuolaikines jos stiprybes ir silpnybes. Nepaisant sutrikusio kompiuterio maitinimo, jos pranešimas sulaukė didelio dėmesio, o leidybos doktorantūros galimybės Vilniaus universitete sukėlė daugelio dalyvių pavydą. Anna Faherty (Kingstono universitetas) aptarė, kaip taikyti įvairius mokymo metodus, kurie didintų studentų atsakomybę už jų mokymosi rezultatus.

Galiausiai dalyviai apžvelgė kai kuriuos leidybos tyrimų metodologijos bruožus. Sophie Noël (Sorbonos Paryžiaus miesto universitetas) pristatė socialinių mokslų perspektyvą leidybos studijose, kurios Prancūzijoje jungia knygos istorijos, kultūros ekonomikos ir kai kurias meno disciplinas. Zoranas Velagičius ir Franjo Peharas (Osijekio ir Zadaro universitetai) aptarė šiuolaikinės leidybos tyrimų metodologinių požiūrių įvairovę įvairiais pjūviais. Benoît Berthou (Sorbonos Paryžiaus miesto universitetas) pristatė neatvykusio kolegos Bertrand'o Legendre'o pranešimą apie socialinius ekonominius knygų pramonės tyrimo bruožus Prancūzijoje.

Trumpai apibūdinant konferencijos rezultatus galima pasakyti, kad šiuolaikinės leidybos studijos Europoje dar niekada nebuvo tokia įvairi ir itin patraukli tarpdisciplininių tyrimų sritis, kurioje randa vietas visų kartų ir įvairių mokyklų atstovai.

Įteikta 2014 m. birželio mėn.